

DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2023-2-2>

Ю. В. Вінтюк

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744> – Ю. В. Вінтюк

✉ yurvin@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуті питання, що виникли під час організації і забезпечення самостійної позааудиторної навчальної роботи студентів-психологів. Здійснено огляд теоретичних уявлень щодо позааудиторної діяльності студентів та її впливу на формування компетентності майбутніх фахівців. Показано, що позааудиторна діяльність студента виступає як особисто керований та разом із тим педагогічно організований процес. За наявності відповідної педагогічної підтримки у позааудиторних заняттях стимулюється перехід студента від соціальної ролі того, кого навчають, до ролі суб'єкта, тобто того, хто самостійно здобуває необхідні для освоєння фаху знання. Тому майбутній фахівець не тільки пізнає особливості професії, але й проявляє себе у ній, порівнює свої можливості з вимогами професійної діяльності, засвоює способи рефлексії власних дій. Через це нові акценти у діяльності навчальних закладів передбачають відповідну роль позааудиторної освітньої діяльності, яка створює додаткові можливості для професійного становлення, самореалізації та творчого розвитку кожного студента, формування його індивідуальної освітньої траєкторії. Розглянуті особливості організації позааудиторної роботи студентів у вітчизняних ВНЗ в сучасних умовах. Опрацьована концепція позааудиторної діяльності майбутніх фахових психологів. Згідно з нею для забезпечення формування професійної компетентності студентів-психологів, самостійної постановки професійних завдань, моделювання ситуацій, вміння регулювати свою діяльність при їх вирішенні, самостійна позааудиторна робота повинна містити різні види діяльності. Відповідно, позааудиторна діяльність включає у себе низку різноманітних і актуальних видів самостійної роботи студентів, кожен з яких передбачає позитивний вплив на формування їхньої професійної компетентності. Досліджені труднощі що виникають при організації і забезпеченні позааудиторної роботи студентів, відповідно до сучасних вимог; здійснений пошук можливих шляхів і способів подолання виявлених труднощів. Зроблені висновки з проведеної роботи і запропоновані подальші перспективні дослідження у цьому напрямку.

Ключові слова: підготовка майбутніх фахових психологів, формування професійної компетентності, позааудиторна діяльність студента, самостійна навчальна робота студентів.

Y. V. Vintiuk

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE PSYCHOLOGIST STUDENTS IN EXTRA-COURSE ACTIVITIES

The article examines issues that arose during the organization and provision of independent extracurricular educational work of psychology students. A review of theoretical concepts regarding the extracurricular activity of students and its influence on the formation of competence of future specialists was carried out. It is shown that the student's extracurricular activity is a personally managed and, at the same time, pedagogically organized process. In the presence of appropriate pedagogical support, extracurricular classes stimulate the student's transition from the social role of someone who is being taught to the role of a subject, that is, someone who independently acquires the necessary knowledge for mastering the profession. Therefore, the future specialist not only learns the peculiarities of the profession, but also manifests himself in it, compares his capabilities with the requirements of professional activity, and learns ways of reflecting on his own actions. Because of this, new emphases in the activities of educational institutions provide for the appropriate role of extracurricular educational activities, which create additional opportunities for professional development, self-realization and creative development of each student, the formation of his individual educational trajectory. The peculiarities of the organization of extracurricular work of students at domestic universities in modern conditions are considered. The developed concept of extracurricular activities of future professional psychologists. According to it, in order to ensure the formation of professional competence of psychology students, independent setting of professional tasks, modeling of situations, the ability to regulate one's activities when solving them, independent extracurricular work should contain various types of activities. Accordingly, extracurricular activities include a number

of diverse and relevant types of independent work of students, each of which has a positive impact on the formation of their professional competence. The difficulties that arise in the organization and provision of extracurricular work of students, in accordance with modern requirements, are studied; a search for possible ways and means of overcoming the identified difficulties was carried out. Conclusions are drawn from the work carried out and further promising research in this direction is proposed.

Key words: training of future professional psychologists, formation of professional competence, extracurricular activities of students, independent educational work of students.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство, яке перебуває на стадії переходу до європейських і світових вимог, а разом з тим перебуває в умовах світової пандемії і військового стану, висуває високі вимоги до якості підготовки фахівців різних спеціальностей. Компетентнісний підхід, який дає можливість здійснити моделювання результатів навчання та їх представлення у вигляді норм якості освіти, найвиразніше відображає вимоги, які висуваються до випускників під час вступу на роботу. Саме через це сучасна професійна підготовка у ЗВО передбачає активну діяльність студентів, пов'язану з формуванням навичок самостійного навчання та професійного саморозвитку, на усіх етапах освоєння майбутньої професії. Значну роль у досягненні цієї мети відіграє позааудиторна діяльність студентів, яка відбувається під час їхнього навчання.

Позааудиторна діяльність у сучасному ЗВО виступає в ролі однієї з стратегій навчання, котра займає важливе місце у процесі професійного становлення. Крім цього, формування в ході позааудиторної діяльності професійно значущих особистих компетенцій суттєво підвищує якість освіти загалом. Студент у ході виконання навчальних і творчих завдань різного рівня реалізує наявні у нього потреби і мотиви самоосвіти та саморозвитку, тим самим втілюючи сучасну концепцію професійного розвитку «навчання протягом усього життя». Відзначене повною мірою стосується підготовки майбутніх фахових психологів, що зумовлює необхідність вивчення даного аспекту їхньої фахової підготовки.

Необхідність з'ясування особливостей організації і проведення позааудиторної діяльності студентів-психологів зумовлює актуальність цього дослідження.

Мета статті: дослідити можливості організації і проведення позааудиторної діяльності студентів, які навчаються за спеціальністю «Психологія», розглянути її вплив на формування компетентності майбутнього психолога.

Завдання статті:

– розглянути теоретичні уявлення щодо позааудиторної діяльності студентів та її впливу на формування компетентності майбутніх фахівців;

– розглянути особливості організації позааудиторної роботи студентів у вітчизняних ВНЗ в сучасних умовах;

– розглянути труднощі що виникають при організації і забезпеченні позааудиторної роботи студентів, відповідно до сучасних вимог;

– здійснити пошук можливих шляхів і способів подолання виявлених труднощів;

– зробити висновки з проведеної роботи і запропонувати подальші перспективні дослідження у цьому напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Огляд наявної наукової літератури на дану тематику засвідчив, що сучасних публікацій з цієї теми виявлено недостатньо. Можна відзначити праці таких науковців: М. С. Антонюк [1], С. В. Балагініна [2], Н. П. Грекова [5], А. А. Дьоміної [6], О. М. Затворнюк [7], Н. Я. Козліковської [8], В. Ю. Коваль [9], Н. Б. Кравець [10], І. В. Ляшенко [11], О. Р. Медведева [12], Р. Л. Скірко [14], Н. С. Скрипник [15], Л. Смеречак [16], С. В. Шашенко [17], власні публікації [3; 4], праці груп авторів [13] та деякі інші.

Проведений пошук наводить на думку, що у доступних джерелах є чимало інформації з цієї теми, а також матеріалу, який необхідний для організації і забезпечення цього виду навчальної діяльності студентів; однак чимало тем висвітлені недостатньо, що потребує організації додаткового пошуку та проведення дослідницької роботи. Процес роботи з наявним матеріалом і досвід організації цього виду діяльності свідчать, що забезпечення на належному рівні у сучасних умовах потребує впровадження у навчальний процес відповідного концептуального підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Важливою ознакою сучасного суспільства є його динамізм, який стосується як різних видів науково-практичної діяльності, так і процесу підготовки фахівців. Тому неможливо готувати у ЗВО спеціалістів лише на основі засвоєння певної суми знань. Спонукає навчатися самостійно та використовувати на практиці здобуті знання – основна мета навчального процесу у сучасному навчальному закладі. Відповідно до цього, постає вимога підготовки спеціаліста, який може пристосуватися до постійних змін, мати інноваційне та креативне мислення.

Позааудиторна діяльність студента – при розгляді з вказаних позицій – виступає як особисто керований та разом із тим педагогічно організований процес. За наявності спрямованої педагогічної підтримки у позааудиторних

заняттях стимулюється перехід студента від позиції того, кого навчають, до ролі суб'єкта – того, хто самостійно здобуває необхідні знання. Він не тільки пізнає особливості професії, але й шукає себе у ній, порівнює свої можливості з наявними вимогами обраної професійної діяльності, засвоює способи інтелектуальної, особистісної та діяльнісної рефлексії своїх дій. Нові акценти у діяльності навчальних закладів передбачають важливу роль позааудиторної освітньої діяльності, яка створює додаткові можливості для професійного становлення, самореалізації та творчого розвитку студента, формування індивідуальної освітньої траєкторії.

Серед важливих характеристик позааудиторної діяльності майбутніх фахівців науковці виділяють такі: вона здійснюється у вільний від аудиторних занять час, тому відноситься до сфери вільного часу; крім цього, позааудиторна діяльність відрізняється від навчальної змістом і підходами до її організації. Аудиторна навчальна діяльність характеризується нормативністю, а тому регламентується чинними навчальними планами, програмами та не є індивідуалізованою, оскільки є обов'язковою для всіх й ігнорує індивідуальні підходи та види. Натомість позааудиторна діяльність відрізняється від неї ненормативністю та індивідуальним спрямуванням. Це означає, що формування її змісту, методів і форм регламентовано й обумовлено, передусім, запитами та інтересами тих, хто навчається. Крім цього, позааудиторна діяльність є своєрідним соціокультурним явищем, яке передбачає створення умов для самостійного навчання та розвитку, реалізації соціальної ідентифікації особистості та реалізації наявних у неї задатків і здібностей [5, с. 62].

Програми, передбачені практикою сучасної вищої школи, передбачають реалізацію значного об'єму позааудиторної діяльності студентів, яка пов'язана з підготовкою до занять у навчальних аудиторіях, а також такої, що виноситься на консультації чи заліки. Позааудиторна діяльність, як з окремого навчального предмету, так і така що стосується фахового становлення загалом, виступає важливою складовою навчальної діяльності майбутніх фахівців. Під керівництвом досвідченого викладача вона стає ефективним засобом навчання, виховання та формування професійної майстерності. Крім цього, така робота значною мірою здатна забезпечити необхідний рівень індивідуалізації і диференціації освіти, якого важко досягнути в умовах реалізації лише аудиторної діяльності. Саме завдяки позааудиторній роботі можна створити належні умови для реалізації

індивідуальних запитів і здібностей студентів, для формування у них потреби у творчому підході як до здобуття знань, так і у систематичному самовдосконаленні, для формування досвіду засвоєння ціннісних ставлень і професійної культури. Зміст позааудиторної діяльності у ВНЗ повинен містити різні види суспільного досвіду, який студенти повинні засвоїти у ході соціалізації.

До головних складових системи позааудиторної діяльності майбутніх фахівців у ВНЗ найчастіше відносять такі:

- загальна мета діяльності;
- проміжні цілі та завдання діяльності;
- основні види діяльності, її напрямки і зміст;
- шляхи та способи досягнення мети.

Кожен конкретний навчальний заклад функціонує у певних умовах, при цьому стикається з наявними труднощами, а тому для досягнення стратегічної мети необхідно здійснити її конкретизацію та деталізацію. Проміжні цілі діяльності з'являються у результаті деталізації загальної мети, окремі кроки на шляху до неї прийнято називати завданнями, послідовне рішення яких передбачає досягнення мети.

Завдання позааудиторної діяльності відповідно до сучасних уявлень [10, с. 35]:

- формування особистості кваліфікованого фахівця;
- примноження духовного потенціалу особистості, розвиток потреби невпинного морального вдосконалення;
- соціалізація особистості як процес засвоєння необхідного суспільного досвіду, норм, цінностей та установок;
- формування комунікативних навичок;
- розвиток соціальної та громадської відповідальності;
- формування професійних цінностей, оволодіння відповідними їм нормами поведінки;
- формування високої культури міжособистісних стосунків;
- розвиток естетичної культури, оволодіння здобутками світової та національної культури;
- фізичне виховання, формування мотивів і дотримання здорового способу життя.

Під змістом позааудиторної діяльності у вищій школі розуміють сукупність ідей, принципів, сфер та напрямів, які реалізуються у виховному процесі ВНЗ, і з допомогою яких досягаються поставлені цілі та завдання позааудиторної діяльності студентів. Зміст самостійної роботи майбутніх фахівців під час їхньої професійної підготовки у ВНЗ визначається відповідно до мети, поставлених завдань і особливостей виховного процесу у вищій школі, або конкретної навчальної групи, а також

передбачає врахування особливостей соціально-економічного та політичного розвитку країни.

Позааудиторна діяльність студентів під час навчання може реалізуватися у різних формах. Під організаційними формами позааудиторної діяльності у ЗВО розуміють види, способи організації студентів і викладачів для реалізації спільної діяльності у позанавчальний час, а також певні виховні та пізнавальні заходи, розраховані на студентів. Різноманітні форми позааудиторної діяльності підвищують шанси успішного вирішення поставлених навчальних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців і досягнення позитивних результатів із формування професійно значущих якостей особистості, які відповідають вимогам управлінської праці [7, с. 64].

Певна форма організації позааудиторної діяльності дає змогу реалізуватися відповідному виду діяльності, створити відповідну систему стосунків між студентами і викладачами, розподілити ролі та забезпечити необхідні умови для професійного становлення. Поєднання різних форм позааудиторної діяльності, котрі забезпечують комплексні виховні заходи, дає можливість цілеспрямовано планувати діяльність викладача з формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців. А також застосувати для цього весь набір педагогічних засобів так, щоб пізнавальна активність студентів до конкретного виду діяльності мали реальний характер і сприяли створенню умов майбутньої професійної діяльності, яка передбачає реалізацію правильного, з педагогічної та психологічної точок зору, підходу. Сучасні дослідники виділяють такі форми позааудиторної діяльності студентів [9, с. 21]:

– масові – найрозповсюдженіша форма роботи, яка розрахована на задіяння великої кількості учасників; її особливості: яскравість, передбачають великий емоційний вплив;

– групові – роботи, що охоплюють відносно невелику кількість студентів та сприяють вияву та розвитку інтересів, схильностей і здібностей, сприяє поглибленню здобутих теоретичних знань, формує професійно значущі вміння та навички;

– індивідуальні – які включають допоміжну діяльність студентів, яка спрямована на самовиховання, виконання завдань викладачів або доручень студентського підрозділу;

– комплексні – включають достатньо розповсюджені комплекси педагогічних впливів, тобто масштабні заходи позааудиторної діяльності, які сприяють подальшому розвитку професійно значущих якостей майбутнього фахівця.

Організація позааудиторної діяльності у певній формі дає змогу налагодити конкретні

види діяльності студентів, а також створити відповідні стосунки між ними, оптимально розподілити ролі, чим забезпечити сприятливі умови для професійного становлення. Використовуючи різні форми позааудиторної діяльності можна створювати умови для моделювання професійних ситуацій і вирішення різноманітних завдань, оснащення студентів методами та прийомами керування власними станами, самопочуттям і поведінкою, відпрацювання різних ситуацій, які ефективно сприяють оптимізації процесу їхнього професійного становлення й успішному формуванню та розвитку професійної культури майбутніх фахівців.

До методів організації позааудиторної навчально-виховної діяльності відносять такі [11]:

– методи постановки цілей та планування, які дають змогу початково визначити перебіг управлінських явищ і процесів, їхню спрямованість, передбачити шляхи і способи досягнення мети роботи;

– дослідницькі методи і методи діагностики: спостереження, анкетування вивчення документів, бесіди, інтерв'ю, вивчення результатів діяльності й ін., зокрема, також методи цільової орієнтації, пріоритетності цілей та завдань;

– методи організації життєдіяльності та формування досвіду професійної діяльності: вправи, практичні завдання, індивідуальні доручення, моделювання виховних ситуацій та ситуацій вибору, наставництво тощо;

– методи переконання та формування професійної самосвідомості особистості: лекції, розповіді, роз'яснення, бесіди, доповіді, диспути, настанови;

– методи стимулювання та мотивування: заохочення, стимулювання, схвалення, вимоги, накази, критика й ін.;

– методи контролю й оцінювання: перевірка виконання чинних вимог та норм, спостереження, аналіз, порівняння, узагальнення, оцінка результатів, самооцінка, взаємооцінка, оціночні судження.

Для формування власної професійної компетентності студент-психолог повинен не лише відвідувати аудиторні заняття та вчасно виконувати всі задані види робіт, здавати заліки, екзамени, курсові та ін. Чимало різних завдань студент може і повинен виконувати вдома, у позааудиторній навчальній діяльності; причому в наш час для здійснення такої роботи наявні чималі можливості. Передусім до них слід віднести ті, що спонукають майбутнього фахового психолога використовувати й інші види діяльності. Їх повинні планувати викладачі

відповідно до наказу керівників ВНЗ про позааудиторну роботу, а студенти мають бути ознайомлені з цими вимогами, термінами виконання і формами звітності.

Згідно з чинними вимогами підготовки майбутніх фахових психологів, було запропоновано таку програму їхньої позааудиторної діяльності [4, с. 572-575]:

- цікавитися періодичними науковими виданнями з психології;
- переглядати матеріали наукових конференцій з психології;
- читати науково-популярні книжки з психології;
- читати періодичні науково-популярні видання з психології;
- дивитися телепередачі психологічного спрямування;
- дивитися кінофільми психологічного змісту;
- читати психологічну художню літературу;
- освоювати процедуру планування та проведення наукового дослідження;
- спостерігати за власним потоком свідомості та фіксувати його;
- цікавитися сновидіннями і основами роботи з ними;
- займатися самопізнанням;
- складати і виконувати програму саморозвитку;
- опанувати медитацію чи аутотренінг;
- вивчати і/або писати листи;
- досліджувати літературу сповідального характеру;
- цікавитися психологією процесу вивчення іноземних мов;
- досліджувати внутрішній світ людини;
- займатися апробацією тестів та інших практичних методик;
- спостерігати за проявами психічних явищ і поведінкою людей;
- вивчати логіку і застосовувати ці знання на практиці;
- опанувати систему наукових доказів;
- опанувати написання відгуків, рецензій, доповідей, тез тощо;
- цікавитися роботою психологів;
- опанувати процедуру психологічного аналізу;
- цікавитися роботою психологічних громадських організацій.

Запропонована програма позааудиторної діяльності майбутніх фахових психологів застосовувалася протягом кількох навчальних років. Її впровадження і апробація показали бажання студентів займатися запропонованими видами діяльності та значний інтерес до виконання певних видів діяльності. Все це

сприяло виконанню завдань, що стоять перед педагогічним колективом кафедри з підготовки студентів. Враховуючи набутий досвід виконання запропонованої програми, можна стверджувати, що компетентність майбутнього фахового психолога значною мірою можна сформувати у позааудиторній діяльності. Саме належним чином організована самостійна робота, дає можливість студенту-психологу здобути важливий досвід, додаткові знання, вміння та навички у необхідних психологу видах діяльності, яка згодом стане корисною під час професійної діяльності студента-психолога в майбутньому.

Головне, кожен майбутній фахівець повинен усвідомити, що професія психолога потребує постійного і неперервного розвитку, навіть після закінчення навчання, постійного вдосконалення себе та своєї професійної діяльності. Це стає необхідним оскільки світ довкола постійно змінюється, з'являються нові дослідження, дані та результати, тому на зміну попередньому знанням та звичним підходам приходять нові. Тому закономірно, що без постійного навчання, протягом всього життя, практикуючий психолог не буде на висоті як теоретичних, так і практичних вимог часу. З огляду на це позааудиторна діяльність студента-психолога відіграє важливу роль у формуванні його професійної компетентності, оскільки демонструє важливість постійного вдосконалення себе та власних знань, навчає його постійно бути у курсі справ у царині сучасної психології, та привчає до безперервного самовдосконалення як під час навчання, так і у період подальшої професійної діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Згідно з сучасними уявленнями, позааудиторна діяльність – це ефективний засіб формування у майбутніх фахівців впевненості у власних можливостях, здібностях, знаннях і вміннях, а також залучення студентів, психологів зокрема, до постійної роботи задля професійного самовдосконалення. Успішно виконати це завдання можна лише за умови, що майбутні фахівці здобудуть професійні знання з врахуванням своїх потреб і можливостей, наявних здібностей та інтересів.

2. Згідно з концепцією позааудиторної діяльності у практиці сучасної вищої школи, для забезпечення формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів, самостійної постановки професійних завдань, моделювання ситуацій, вміння регулювати свою діяльність при їх вирішенні, самостійна позааудиторна робота повинна містити різні види діяльності, тому вона включає у себе низку

різноманітних і актуальних видів самостійної роботи студентів, кожен з яких передбачає позитивний вплив на формування їхньої професійної компетентності.

3. На практиці уточнено зміст і способи формування професійної компетентності майбутніх психологів у позааудиторній діяльності ЗВО. Таким чином підтверджено, що компетентність фахового психолога значною мірою може бути сформована у позааудиторній активності. Належним чином організована позааудиторна діяльність дає змогу студенту-психологу набути необхідний професійний досвід, розширити здобуті знання, вміння та навички у всіх важливих професійних видах діяльності.

У подальшому передбачено здійснити емпіричне дослідження результатів впливу позааудиторної роботи на формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів.

Список літератури:

1. Антонюк М. С. Психологічні особливості формування у студентів умінь і навичок самостійної роботи. *Сучасні педагогічні технології у вищій школі*: науково-метод. зб. К., 1995. С.111-113.

2. Благініна С. В. Підвищення ефективності підготовки студентів до професійної діяльності засобами позааудиторної роботи. *Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 5. С. 109-111.

3. Вінтюк Ю. В. Організація наукової роботи зі студентами гуманітарних і соціальних спеціальностей. *Філософські пошуки*. 2009. Вип. XXX. С. 281-291.

4. Вінтюк Ю. В. Актуальні завдання підготовки психологів у позааудиторній навчальній діяльності. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 571-576.

5. Грекова Н. П. Активизация самостоятельной учебной работы студентов в процессе внеаудиторных занятий: дис ... канд. пед. наук. М., 2006. 236 с.

6. Дєміна А. А. Психологический анализ самостоятельности будущего практического психолога. *Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 14-15 березня 2018 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 65-69.

7. Затворнюк О. М. Формування професійної компетентності майбутніх психологів у позааудиторній діяльності. *Рідна школа*. 2018. № 11. С. 62-65.

8. Козліковська Н. Я. Позааудиторна робота як складова вищої освіти. URL: ap.uu.edu.ua/article/512

9. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Наукові праці Донецького національного*

технічного університету. Серія "Педагогіка, психологія, соціологія". 2019 № 6. С. 19-23.

10. Кравець Н. Б. Самостійна робота студентів – одна з форм успішного оволодіння фаховою психологічною освітою. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2017. № 4. С. 146-152.

11. Ляшенко І. В. Організація позааудиторної роботи у вищій школі як умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу. URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua/>

12. Медведєва О. Р. Формування творчих умінь студентів у позааудиторній виховній роботі: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди: 13.00.04. Харків, 2008. 19 с.

13. Позааудиторна робота студентів. Робота куратора студентської групи. URL: https://pidruchniki.com/17280924/pedagogika/pozaa_uditorna_robota_studentiv

14. Скірко Р. Л. Професійна підготовка майбутніх психологів до взаємодії з громадськими організаціями в позааудиторній роботі ВНЗ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. Випуск 5. Запоріжжя, 2019. С. 279-284.

15. Скрипник Н. С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів: сутність, структура й особливості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип. 27 (80). С. 566-571.

16. Смеречак Л. Позааудиторна самостійна робота у системі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів. URL: <file://C:/Users/User/Downloads/>

Шашенко С. В. Соціальне становлення студентської молоді у позааудиторний час у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук [Рукопис]. К., 2017. 24 с.

References:

1. Antoniuk M. S. (1995) Psychological features of the formation of students' abilities and skills of independent work. *Suchasni pedahohichni tekhnolohii u vyshchii shkoli*: Scientific method. coll. K. P.111-113. [in Ukr].

2. Blaginina S. V. (2013) Increasing the efficiency of training students for professional activity by means of extracurricular work. *Psykhologo-pedahohinchi nauky*. # 5. P. 109-111. [in Ukr].

3. Vintyuk Y. V. (2009) Organization of scientific work with students of humanitarian and social specialties. *Filosofski poshuky*. Issue XXX. P. 281-291. [in Ukr].

4. Vintyuk Y. V. (2018) Current tasks of training psychologists in extracurricular educational activities. *Molodyi vchenyi*. # 10 (62). P. 571-576. [in Ukr].

5. Grekova N. P. (2006) Activation of independent academic work of students in the process

of extracurricular activities: Diss... Cand. ped. of science M. 236 p. [in Ukr].

6. Demyna A. A. (2018) Psychological analysis of the independence of the future practical psychologist. *Psykhohiia i sotsiologiia: problemy praktychnoho zastosuvannia*. Materials of the international scientific and practical conference (Kyiv, March 14-15, 2018). Kherson: Helvetica Publishing House. P. 65-69. [in Rus].

7. Zatvornyyuk O. M. (2018) Formation of professional competence of future psychologists in extracurricular activities. *Ridna shkola*. # 11. P. 62-65. [in Ukr].

8. Kozlikovska N. Ya. Extracurricular work as a component of higher education. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/512> [in Ukr].

9. Koval V. Yu. (2019) System of extracurricular activities of students of higher educational institutions. *Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. Series "Pedagogy, psychology, sociology". # 6. P. 19-23. [in Ukr].

10. Kravets N. B. (2017) Independent work of students is one of the forms of successful mastery of professional psychological education. *Pedahohika i psykhohiia profesiinnoi osvity*. #. 4. P. 146-152. [in Ukr].

11. Lyashenko I. V. Organization of extracurricular work in higher education as a condition for increasing the effectiveness of the educational process. URL: narodnaosvita.kiev.ua/ [in Ukr].

12. Medvedeva O. R. (2008) Formation of creative skills of students in extracurricular educational work: autoref. thesis ... candidate ped. of science Kharkiv state ped. University named after H. S. Skovorody: 13.00.04. Kharkiv. 19 p. [in Rus].

13. Extracurricular work of students. The work of the curator of the student group. URL: https://pidruchniki.com/17280924/pedagogika/pozaa_uditorna_robota_studentiv [in Ukr].

14. Skirko R. L. (2019) Professional training of future psychologists for interaction with public organizations in extracurricular work at universities. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli*. Issue 5. Zaporizhzhia. P. 279-284. [in Ukr].

15. Skrypnyk N. S. (2018) Extracurricular activities of students of higher educational institutions: essence, structure and features. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli*. Issue 27 (80). P. 566-571. [in Ukr].

16. Smerechak L. Extracurricular independent work in the system of professional training of future social pedagogues. URL: <file://C:/Users/User/Downloads/> [in Ukr].

17. Shashenko S. V. (2017) Social development of student youth in extracurricular time in higher educational institutions: autoref. thesis ... candidate ped. Sciences [Manuscript]. K. 24 p. [in Ukr].

© Ю. В. Вінтюк, 2023.

Науково-методична стаття.

Надійшла до редакції 08.09.2023.

Прийнято до публікації 12.12.2023.